

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku I. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 marca 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 kwietnia 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje adwokatowi W. E. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) powiększoną o bieżącą stawkę podatku od towarów i usług tytułem kosztów pomocy prawnej udzielanej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2017 r. oddalił apelację wnioskodawczyni I. J. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 10 lutego 2016 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w P. z dnia 15 października 2013 r. odmawiającej wnioskodawczyni prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd Apelacyjny uwzględniając opinie biegłych lekarzy sądowych o specjalnościach odpowiadających schorzeniom wnioskodawczynie, tj. ortopedy, neurologa, psychiatry, biegłego z zakresu medycyny pracy, a także opinie uzupełniające oraz opinię innego zespołu biegłych z zakresu psychiatrii i medycyny pracy uznał, że stwierdzone schorzenia nie dawały podstawy do ustalenia, iż wnioskodawczynie jest niezdolna do wykonywania pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji w rozumieniu art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna). Według łącznej opinii biegłych wnioskodawczynie nie jest niezdolna do pracy z przyczyn psychopatologicznych, jak i somatycznych. Podkreślono, że przy ocenie zdolności lub niezdolności do pracy decydujące znaczenie ma nie tyle ilość i rodzaj schorzeń, co ich rzeczywisty wpływ na zdolność do pracy.

Wnioskodawczynie w całości zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania przed Sądem Najwyższym, a także o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej skarżącej w postępowaniu kasacyjnym z urzędu, nieopłaconych nawet w części.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie:

1) art. 12 ust. 3 w związku z art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, przez błędną wykładnię i przyjęcie, że skarżąca nie jest częściowo niezdolna do pracy, gdyż nie utraciła ona zdolności do pracy zgodnie z poziomem posiadanych kwalifikacji, mimo że stwierdzone u niej schorzenia uniemożliwiają jej wykonywanie wyuczonego zawodu (księgowa, fotograf), a także podjęcie innej pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji;

2) art. 57 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 12 ust. 1 i 3 ustawy emerytalnej, przez jego niezastosowanie polegające na pominięciu socjalno-ekonomicznego aspektu niezdolności do pracy skarżącej, który jest równoprawny z aspektem medycznym w dokonywaniu oceny możliwości podejmowania pracy zgodnej z kwalifikacjami, a w

konsekwencji przez błędne przyjęcie, że nie jest ona częściowo niezdolna do pracy, a zatem nie przysługuje jej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy;

3) art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c., przez nierozpoznanie istoty sprawy, a to nie odniesienie się przez Sąd drugiej instancji do obiektywnej możliwości podjęcia przez skarżącą zatrudnienia zgodnego z wiekiem i poziomem posiadanych kwalifikacji, wykształcenia i zdolności psychofizycznych, co uniemożliwia kontrolę instancyjną, a także polegającej na tym, że Sąd ten, skupił się na stanie psychicznym skarżącej aktualnym w dniu przeprowadzenia badania (2015 r.), podczas gdy podstawą ustaleń powinien być stan, jaki miał miejsce w dacie wydania decyzji odmawiającej jej renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, istniejący w sierpniu 2013 r.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołano się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do pytania, czy zbadanie stanu psychicznego skarżącej dokonane przez biegłego sądowego w znacznym odstępstwie czasu w stosunku do dnia wydania decyzji o odmowie przywrócenia renty oraz do dnia przeprowadzenia badania lekarskiego przez lekarza orzecznika jest adekwatne do określenia, że w dacie wniosku o przywrócenie renty zaburzenia psychiczne skarżącej były nasilone w identycznym stopniu, przez co uzasadniały odmowę uznania jej za częściowo niezdolną do pracy?

Skarga kasacyjna jest ponadto oczywiście uzasadniona, co „wynika ze schematycznego przyjęcia, bez wnikliwszej analizy, że oceniany przez sąd stan zdrowia uzasadniający orzeczenie niezdolności do pracy musi wprost odnosić się do okresu poprzedzającego wydanie spornej decyzji, a nie do okresu po jej wydaniu. Decyzja odmawiająca prawa do renty nie rozstrzyga przecież negatywnie na przyszłość, zatem żadne okoliczności odnoszące się do stanu zdrowia za dalszy okres nie mogą stanowić o wadliwości decyzji wydanej wcześniej. Wskazane uchybienia są tak oczywiste i tak istotne, że widoczne są już po pobieżnej analizie sprawy”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należy wskazać, że dopuszczalność wnoszenia skargi kasacyjnej jest ograniczona, co wynika z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja RP w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W rozpoznawanej sprawie wnioszek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) i oczywistego uzasadnienia skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Ujęte w skardze przesłanki przedsądu wzajemnie się wykluczają. W orzecznictwie przyjęty jest pogląd, że nie można twierdzić, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (co ma miejsce wówczas, gdy stwierdzone naruszenia prawa są widoczne na pierwszy rzut oka, bez pogłębionej analizy prawnej) i że jednocześnie w sprawie występują poważne zagadnienia prawne, które wymagają zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie pogłębionej interpretacji niejasnych przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, niepubl.). To co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi nie może być jednocześnie ujmowane jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można

jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą podstawę przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675225). Zatem nie do pogodzenia z oczywistością skargi jest stawianie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, ani wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662).

Niezależnie od powyższego, stosownie do utrwalonego orzecznictwa, powołując się na przesłankę występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., skarżący powinien mieć na uwadze, że wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie

powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011; z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Przedstawione w skardze „zagadnienie prawne” nie wskazuje żadnych konkretnych przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane ani argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Nie jest natomiast rolą Sądu Najwyższego zastępowanie wnoszącego skargę w prawidłowym jej redagowaniu. Stąd przedstawiony w skardze problem należało uznać za pozór przesłanki przedsądu, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia także warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., z uwagi na brak wskazania jakiegokolwiek przepisu, którego naruszenie miałoby postać naruszenia kwalifikowanego, widocznego na pierwszy rzut oka. Według utrwalonego

orzecznictwa Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). Jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy juredycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004

nr 6, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Wniesiona skarga w żadnym zakresie wymienionych wyżej warunków nie spełnia.

Z powyższych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, przyznawszy pełnomocnikowi skarżącej koszty pomocy prawnej świadczonej z urzędu.